

Balio Sruogos laiškas Juozapai Sruogai, 1937-08-31, iš Kauno - į Karaliaučių

Mielas Juozapai, / Aš nieko nežinojau, kad tau taip negerai pasibaigė atostogos, - iš atostogų į kliniką!

Mielas Juozapai,

Aš nieko nežinojau, kad tau taip negerai pasibaigė atostogos, - iš atostogų į kliniką! [1] Ir dar p. Bronė [2] turės gydytis! Tai jau visai pradėjo jum nesisiekti!

Kur Lietuvoj praleisti tau „Nachkur“ - sunku kas pasakyti, nes nežinau, kokių dabar tau sąlygų reikia! Atrodo, kad tau turės būti reikalinga gydytojo priežiūra, o tokių vietų, kur būtų ta priežiūra ir padorios gyvenimo sąlygos, yra labai nedaug pas mus. Mano išmanymu, vis dėlto geriausia būtų Alytų pas Petrovą [3] - ir kultūringos gyvenimo sąlygos, ir sausas miškas, ir gydytojo priežiūra (o Petrovienė [4] - gi buvusi gailėst. sesutė, dietikos specialistė), - kas buvo nuvykęs ten, mano patiriamas, niekas nesigailėjo. Ar dėl „namų atmosferos“ tu ten nenori, ar dėl geografinės padėties? Galėtų dar būti kalba apie Birštoną ar Kulautavą. Kulautavoj yra daug vilų ir dr-o Portnovio [5] sanatorija, bet pats daktaras gyvena Kaune, į Kulautavą tik važinėja. Man ten atrodytų nelabai simpatiška. Birštone? Gal ten per žema vieta? Bet ten daug gi yra reumatikų, kurie drėgmei labai jautrūs, bet nesiskundžia. Birštone, žinoma, kultūringiau įrengta, ir medicinos priežiūra nebloga. Šiokių tokių sanatorijų yra Panemunėj, prie Kauno, bet jos vargu ar tave patenkins. Tariausiu su dr-u Nemeikša [6] - ir jis nieko geresnio negalėjo patarti - nėra pas mus tinkamų vietų. Dėl Alytaus - (tik pas Petrovą - toli nuo visų džiovininkų!) ar nėra pas tave „предубеждение“, pagrįsta kokiu nors nesusipratimu? Sklype tavo buvau prieš savaitę. Vikiai arti kol kas dar per anksti, bet jau už kokios savaitės ar 10 dienų - reikės jau arti. Rytoj nuvažiuosiu į sklypą, - pažiūrėsiu tiksliau. Šį rudenį turbūt dar reikės atvežti mėšlo ir aparti. Laiko tam yra dar pakankamai. Su mėšlu daro dvejopai. Vieni iš karto krauna didelį sluoksnį, [1r] // [1v] // kiti - po mažesnį sluoksnį, bet užtat keletą kartų tai daro. Praktiškiau - gal šis antrasai būdas, geriau perpūva. Tat rudenį į tavo sklypą reikėtų išvežti kokį 12 vežimų. Tai būtų jau daug! Gal pakaktų ir 10 vežimų!

Dėl medelių, - tai iš savo patyrimo jau įsitikinau, kad medeliai geriau sodinti pavasarį, o ne rudenį, ypač - vaismedžiai (žiemą iššala, pavasarį iškelia), o dekoratyviniai krūmai (ar tujų gyvatvorė) - tik pavasarį ir tegalima. Bet pavasarį jau būtinai reikėtų sodinti. Ne taip greit medeliai užauga, ne visi prigiję. Penčyla [7] atsikėlė jau gyventi į savo namą, bet aplink jį plika - baisiai nejauku! Visai kas kita, kai aplink jau suaugę medeliai. O štai kas dar reikės šiais metais padaryti: išvežus mėšlą - paruošti medelių sodinimui duobes, vaismedžiams tai būtina! O kur tos duobės kasti, - tai be jūsų kurio nors vieno - aš jau negalėčiau nuspręsti. Taip pat su sodininkais reikia pasitarti, kokios rūšies vaismedžius sodinsi (aš turiu specialistų [8]: prof. Jonynas [9] ir Šilkarskis [10], bet ir su jais reikia patiems pasikalbėti). Dabar, kai praveistas vanduo [11], bus galima lengviau sutvarkyti ir pasodintų medelių laistymas (bus galima su Mikšiu [12] susitarti, imti iš jo vandenį, nes kitaip labai toli reikėtų nešioti).

Bet, žinoma, pirmoj eilėj su sveikata reikia tvarkytis. Būtų gerai, kad parašytum, kaip vyksta tau. Su Kazimieru [13] nesimačiau nuo pavasario. Aš pats gerokai pasilsėjau ir, rodos, jau galėsiu dirbti, kaip reikiant.

Geriausių linkėjimų nuo mūsų visų.

Br. Boles [14]

Rugp.

31 d. [15] [2r] // [2v] //

KOMENTARAI

- [1] Balys Sruoga atsako į prieš keletą dienų jį pasiekusią žinią apie netikėtai pasibaigusias brolio Juozapo Sruogos atostogas, jam susirgus ir atsidūrus Karaliaučiaus klinikoje:

„Mielas Boleslavai,

Šių metų atostogos pas mane pasibaigė gana keistai; tu gal jau būsi girdėjęs, kad aš po atostogų turėjau atsigulti į kliniką. Vykdamas atostogų norėjau jas panaudoti tam, kad priimti Nauheim'e angliarūgščių vonias. Kadangi Tilžės daktaras abejojo, ar aš galėsiu tai padaryti, tai, jo patarimu, kreipiausi Berlyne į prof. Brugsch. Tas profesorius irgi pasakė, kad vonių imti man negalima ir vieton Nauheim'o pasiuntė į Harz'ą. Kai grįždamas iš Harz'o sustojau Berlyne, tai jaučiausiu jau taip blogai, kad abejoju, ar galėsiu pasiekti Tilžę. Karaliaučiaus un-to klinikos prof. Assmann patarė atsigulti į kliniką. Jau ketvirtą dieną kaip esu klinikoje. Žinoma, niekas neskauda. Daro masažą, injekcijas, liepia visą laiką gulėti lovoje. Tyrė kraują ir tt. Gal už keletos dienų galėsiu pradėti vėl vaikščioti. Gydydamas čia neblogas, nors labai brangus (Rm 17 – į parą). – Grįžtant iš Harz'o į Berlyną prof. Brugsch irgi patarė eiti į kliniką. Užbaigus gydymą turėsiu atsiųsti į Karaliaučių gydyti savo žmoną.

Jeigu turi laiko, parašyk keletą žodžių, kaip ten su sklypu. Ar ten laiku užarė mano sklypą? Del medelių tai gal mano žmona turės nuvažiuoti? Patark, kur praleisti man „Nachkur“ (tik ne Alytuj!). Geriausių linkėjimų poniai Vandai, Daliai ir tau.

Brolis Juozapas“ (Juozapo Sruogos atvirlaiškis Baliui Sruogai, iš Karaliaučiaus – į Kauną, 1937-08-29, [rankraštis], in: *LLTI BR*, f. 53, b. 854, l. 1r-v)

- [2] Bronė Jazbutytė-Sruogienė (1896–1950) – Juozapo Sruogos žmona, sklypo Kaune, Žaliakalnyje, Ramiojoje gatvėje Nr. 7A, savininkė. Jai operacija Karaliaučiuje, Pilkųjų seserų ligoninėje, daryta 1937-11-04. Operacijos metu išpjautas skilvio gabaliukas, įtariant vėžį (Juozapo Sruogos atvirlaiškis Baliui Sruogai, iš Karaliaučiaus – į Kauną, 1937-11-04, [rankraštis], in: LLTI BR, f. 53, b. 857, l. 1r-v). Šį įtarimą paneigė iš Karaliaučiaus Patologijos instituto gautas pranešimas (Juozapo Sruogos atvirlaiškis Baliui Sruogai, iš Karaliaučiaus – į Kauną, 1937-11-23, [rankraštis], in: LLTI BR, f. 53, b. 857, l. 1v).

Juozapas Sruoga jam adresuotą Balio Sruogos laišką, rašytą 1937-08-31, iš Karaliaučiaus, kur pats tuo metu gydėsi, persiuntė Bronei Sruogienei į Tilžę, o laiško pirmojo lapo antroje tuščioje pusėje parašė tekstą, kuriuo kreipėsi į žmoną:

„1937 IX 3.

Miela Bronyte,

Pas mane nieko ypatingo. Jaučiuosiu neblogai. Gal ryt leis pasivaikščioti ant oro (kieme). Ryt gausiu kitą (antrą) vonią. Džiaugiuosiu, kad gaunu laiškus iš Tavęs. Aprašyk, kaip praėjo Tavo vardadienis. Kaip su auto? Ar „ištepė“ jį? Parašyk, kad aš dar galėčiau sekmadienį iš ryto gauti (sekmadienį juog tik vieną kartą atneša pašta).

Siunčiu Tau Boleslovo laišką sklypo reikalui. Šiandien čia puiki diena. Šiandien gavau jau 6-tą injekciją. –

Pasiilgau Tavęs ir Jolitos.

Atvežk man Karaliaučiaus muzejų aprašymą ir bendrai Rytprūsių aprašymo brošiūras, Karaliaučiaus plianą.

Bučiuoju Tave ir Jolitą.

Tavo Juozapas“ (Juozapo Sruogos laiškas Bronei Sruogienei, iš Karaliaučiaus – į Tilžę, 1937-09-03, [rankraštis], in: LLTI BR, f. 53, b. 294, l. 1v).

- [3] Benjaminas Petrovas (1887–1945) – gydytojas, 1920–1934 m. Alytaus apskrities ligoninės Chirurgijos skyriaus vedėjas, pirmos privačios Alytaus ligoninės steigėjas.
- [4] Dora Petrovienė (1896–1961) – Benjamino Petrovo žmona, medicinos sesuo sutuoktinių įkurtoje pirmoje privačioje Alytaus ligoninėje.
- [5] Ovsijus (Ovsiejus) Portnovas (1883–?) – Kulautuvos sanatarijos „Poilsis“ įkūrėjas ir vyriausiasis žydų kilmės gydytojas (sanatorija įkurta 1929 m., veikė iki 1940 m., kai ją nacionalizavo sovietų valdžia).
- [6] Juozas Nemeikša (1888–1958) – gydytojas oftalmologas.
- [7] Kazimieras Penčyla (1892–1975) – karininkas, kapitonas. Balio Sruogos kaimynas Kaune, Žaliakalnyje, sklypo Ramiojoje g. Nr. 9 savininkas.
- [8] Balys Sruoga „[m]ėgo dirbti sodelyje, augalus prižiūrėti, sodinti. Šioje srityje turėjo gerus patarėjus – profesorius Jonyną ir Šilkarskį“ (Vanda Sruogienė, „Balys kasdienėj buity“, in: Balys Sruoga mūsų atsiminimuose, sudarė Vanda Sruogienė, Vilnius: Regnum fondas, 1996, p. 113).
- [9] Ignas Jonynas (1884–1954) – istorikas, diplomatas. 1924–1939 LU (VDU) dėstytojas, nuo 1931 m. Lietuvos istorijos katedros vedėjas.
- [10] Vladimiras Šilkarskis (1884–1960) – filosofas. 1924–1940 m. LU (VDU) profesorius, graikų kalbos ir literatūros dėstytojas.

- [11] Balys Sruoga iniciatyvos ir organizacinių gebėjimų dėka į sklypus Ramiojoje gatvėje 1937 m. įvestas vanduo: „Tuo metu [1936 m.] mūsų namų rajone dar nebuvo vandens. Miesto savivaldybė vandentiekį buvo įvedus tik iki Vydūno alėjos galo. Tai sudarė daug sunkumų. Sruoga kreipėsi į savivaldybę, prašydamas, kad greičiau įvestų vandentiekį. Miesto savivaldybė aiškino tam neturinti lėšų. Sruoga pasiūlė iš apylinkės namų savininkų surinkti pinigų, atiduoti juos savivaldybei, o vėliau ji tą sumą atskaitys už teikiamą vandenį. Pats Sruoga iš penkių namų savininkų surinko po 300 litų ir įteikė juos savivaldybės įstaigai. Tų pačių metų [1937 m.] rudenį vanduo buvo įvestas į Sruogos bei kitus keturis namus“ („Jurgio Grabausko atsiminimai apie Balį Sruogą“, in: Balys Didysis, sudarė ir redagavo Reda Pabarčienė, Vilnius: Lietuvių literatūros ir tautosakos institutas, 1997, p. 146).
- [12] Mikšys Liudas (1888–1968) – statybos inžinierius, hidrotechnikos ir vandentiekio specialistas. Balio Sruogos kaimynas Kaune, Žaliakalnyje, sklypo Ramiojoje gatvėje Nr. 3 savininkas. Ramiosios gatvės sklypininkų valdybos pirmininko pavaduotojas, visų reikalų vedėjas.
- [13] Kazimieras Sruoga (1899–1974) – jauniausias Balio Sruogos brolis. Ekonomistas, spaudos darbuotojas. 1936–1940 m. akcinės bendrovės „Maistas“ direktoriaus pavaduotojas.
- [14] Balys Sruoga (1896–1947) – Vytauto Didžiojo universiteto Humanitarinių mokslų fakulteto dėstytojas; nuo 1932 m. – profesorius. Sklypo Kaune, Žaliakalnyje, Ramiojoje gatvėje Nr. 9B, savininkas.

[15] Juozapas Sruoga, gavęs brolio laišką, po kelių dienų jam atsakė:

„1937 IX 3.

Mielas Boleslavai,

Ačiū už laišką ir žinias apie sklypą. Daktaras atranda, kad man einasi gerai. Šiandien gavau jau 6-tą injekciją. Vakar pirmą kartą gavau „Sauerstoffbad“ [vok deguonies vonią]. Leidžia sėdėti popiet ir priešpieť po valandą. Tikiuosi, kad sekančios savaitės pabaigoj galėsiu apleisti kliniką. Dėl Nachkur's [vok reabilitacijos] tai bene geriausia būtų pavažiuoti į „Erze [Erzgebirge] arba Riesengebirge“. Ten vietos pritaikintos poilsiui. – Lietuvoj mat žemos vietos ir rudens metu jau gerokai drėgna. Alytus man kažkodel nepatinka. – Tikiuosi, kad Nachkurui gydytojas man jau nebebus reikalingas. – Iš Vabalninko jokių žinių (iš teismo) dar [nesulaukiau]. – Džiaugiuosi, kad [gerai] pailsėjai. Tat dabar [dirbk] ir dabok sveikatą, – [ramiai] dirbk. –

Siunčiu mano geriausius linkėjimus poniai Vandai, Daliai ir tau.

Brolis Juozapas

P.S. Rodos, puikus oras, o klinika pačiame vidury miesto. Saulė pasirodo vos porai valandų. J.“ (Juozapo Sruogos atvilaiškis Baliui Sruogai, iš Karaliaučiaus – į Kauną, 1937-09-03, [rankraštis], in: *LLTI BR*, f. 53, b. 857, l. 1r-v);

„1937 IX 14.

Mielas Boleslavai,

Šį ketvirtadienį (16 IX) rengiuosi apleisti kliniką. Kad būčiau labai stiprus, to negalėčiau pasakyti. Tiesa, daktaras ir profesorius tvirtina, kad neva padėtis žymiai pagerėjusi, matyt, labiau pagerint jie patys neturi vilties. O gal tikras pagerėjimas pasirodys kiek vėliau. Pulsas ir dabar labai silpnas (apie 60) ir tai be galo neregularus; tiesa, jis buvo neregularus veik nuo pat sužeidimo laikų [„Juozo sveikata buvo silpna – Didžiajame kare jį smarkiai sužeidė patrankos sviedinio skeveldros. Man yra rodęs, kiek nugaroje trūksta mėsos ir kaulų“, – Mikalojus Lomanas, in: *Balys Didysis*, 1997, p. 20]. – Keletą dienų buvau jau ir į miestą išėjęs; čia visur baisiausias oras. Ieškodamas geresnio oro – miško išvykau net traukiniu už miesto į mišką. Bet pakliuvau į drėgną lapuotą mišką, kur mane baisiausiai sukandžiojo uodai. Miške turėjau išbūti virš 3 valandų, nes anksčiau nebuvo traukinio atgal. Taigi aš dabar jau prisibijau miško, nors beveik buvau pasiryžęs vykti į Alytų. Ilsėtis Tilžėje, žinoma, irgi galėčiau, bet tik ten neturėsiu tikro poilsio. Gal iš tikro gerai būtų Aukštojoj Panemunėj prie Kauno? Arba Kulautuvoj. – Gydytojas man neturėtų būt daugiau reikalingas. – Gal tu galėtum paskambinti telefonu į Alytų d-rui Petrovui? Aš už pasikalbėjimą tau užmokėsiu (vakare juog dabar pigiai kainuoja). Paklausk, ar gaučiau pas jį patalpą, ar gerai dabar miške, ar nėra daug uodų ir kiek kainuos? Kaune aš manau būti šeštadienį. Kauno stoty manau būti 1230. Norėčiau pakeliui į Alytų pažiūrėti mano fraką (primieruoti dar kartą) ir, jeigu galima, kartu su tavimi. Kiek kainuoja Aukšt. Panemunės sanatorijoj (tik ne džiovininkų!)? – Aš tau dar parašysiu iš Tilžės. – Šiandien manau dar eiti į ausų kliniką, mat mano viena ausis užia ir aš ta ausimi negirdžiu. –

Tuo tarpu tiek.

Geriausią linkėjimą jums visiems.

Brolis Juozapas“ (Juozapo Sruogos laiškas Baliui Sruogai, iš Karaliaučiaus – į Kauną, 1937-09-14, [rankraštis], in: *LLTI BR*, f. 53, b. 857, l. 1r-v).